

Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв

КАФЕДРА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Силабус навчальної дисципліни

Назва дисципліни: Хорознавство

Рівень вищої освіти: перший /бакалаврський/ рівень

Галузь знань: 02 Культура і мистецтво

Спеціальність: 025 Музичне мистецтво

Назва освітньо-професійної програми: Диригентсько-хорове мистецтво

Сторінка курсу в Moodle: <https://moodle.mfkukim.mk.ua/course/view.php?id=715>

Рік навчання: I Семестр: I-II

Викладач (викладачі): Шпачинський О. А. (лекції, підсумковий контроль)

Опис навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна Хорознавство є вибірковою освітньою компонентою навчального плану як вибіркова складова, що дає можливість створити індивідуальну освітню траєкторію. Після вибору для студента ця дисципліна стає обов'язковою і передбачає вивчення та засвоєння фундаментальних теоретичних основ хорознавства, підготовку високопрофесійних диригентів, що володіють необхідними теоретичними знаннями та практичними навичками роботи в галузі хорового мистецтва.

Мета: підготовка високопрофесійних диригентів, що володіють необхідними теоретичними знаннями та практичними навичками роботи з хоровим колективом.

Завдання курсу:

- закласти науково-теоретичний фундамент музично-виконавської діяльності;
- оволодіння навичками роботи над елементами хорової звучності (вокально-хорова робота, хоровий стрій, хоровий ансамбль, дикція тощо);
- оволодіння методами роботи над партитурою як процесу самопідготовки до практичної діяльності;
- засвоєння практичних основ роботи з хором;
- дати теоретичні та хорознавчі основи аналізу хорових партитур;
- розкрити функціональну специфіку роботи хорового диригента;
- дати знання про мистецтво диригування на сучасному етапі;
- окреслити нові тенденції в сучасній вокально-хоровій музиці та її інтерпретації;
- навчити аналізувати та критично осмислювати фахову літературу, концертні виступи творчих колективів, мистецькі явища в культурному житті,
- ознайомлення зі спеціальною методичною та нотною літературою.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є підготовка диригента-хормейстера у мистецьких вищих навчальних закладах, систематизація теоретичних знань, умінь та практичних навичок аналізу та читання хороших партитур.

Обсяг навчальної дисципліни

Кількість кредитів	Загальна кількість годин	Аудиторних годин	Самостійної роботи студента	Вид підсумкового контролю
3	90	38	52	іспит

Тематичний план навчальної дисципліни

Назва теми, опис теми, завдання для самостійної роботи	К-сть годин	Вид навчальної діяльності	Форми і методи навчання	Оцінка (бали)
<i>Тема 1.1. Методика вокально-хорової роботи над системою розспівок як вокально- слуховою настройкою.</i>	4	лекція	Опитування, тестування, перевірка роботи , ситуаційні завдання	
Розспівка хора як вокально-слухова настройка співаків на початку занять чи перед концертом, як підготовка кожного співака та хору в цілому до роботи над репертуаром і до концертного виконання, як система розвитку співацьких навичків підпорядкованих конкретним виконавським завданням. Темброво-інтонаційне співацьке дихання як один із висхідних моментів хорового співу, без засвоєння найважливіших елементів якого останнє стає неможливим. Повне, напівдихання, «ланцюгове», мішане як способи темброво-інтонаційного дихання у хорі. Взаємозв'язок темброво-інтонаційного дихання, звукоутворення, звукоформування та звуковедення із загальною культурою співу. Залежність культури звуку від міри володіння темброво-інтонаційним диханням, манери співу, ясності тембрів хороших партій, дикційної свободи та чіткості від засобів звуковедення (non legato, staccato, legato). Прийоми: вдих - затримка (фіксація) - видих як організація та дисципліна темброво-інтонаційного співацького дихання. Атака як момент виникнення звуку. М'яка, тверда, придихова як три види атаки, а також робота над:	5	самостійна	Самостійна робота: з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату; вирішення завдань	

<ul style="list-style-type: none"> - темброво-інтонаційним співацьким диханням та його дисципліною (вправи для розвитку дихання без включення голосових зв'язок, вправи на звуці; - атакою, звукоутворенням та звуковеденням (показ на фортепіано вправ на всі види атак та способів звуковедення); - досягненням єдиноманерності звукоформування (округлість, прикритість у високій позиції); - - згладженням регістрів; - розширенням діапазону; - характером співацького звуку (сила звучання, гнучкість, темброві якості) для чого необхідно - знати будову та фізіологію співацького апарату (дихального та голосового), мати уявлення про регістри, резонатори (рухливі і нерухливі), діапазони (повні та робочі), теситурні можливості співацьких голосів (чоловічих, жіночих, дитячих), мати відмінний вокально-тембровий слух тощо; - практичним оволодінням методикою мелодичної розспівки хорових груп в унісон чи октавний унісон (окремо жіночі та чоловічі в унісон) і хору в цілому (чоловічі з жіночими в октавний унісон) та гармонічної настройки (гармонічні послідовності, каданси плагальні, автентичні, фрігійські, повні, неповні, перервані, довершені, недовершені в тісному та широкому розташуваннях); - підбором та опрацюванням вокально-хорових вправ на технічну, дикційну та ритмічну досконалість, сонористику, характери звуковедення, динаміку, темпи, агогіку; - використанням фрагментів із творів як методів розспівки та настройки; - настройкою хора у натуральному (зонному) строї під камертон як необхідною умовою професійного підходу до практики професії; - опрацюванням та ілюстрацією на фортепіано вправ для розспівок і настройки хору. 				
--	--	--	--	--

<p><i>Тема 1.2. Вокально-хорова дикція. Методи формування навичків осмисленої артикуляції в процесі співу.</i></p>	4	лекція	Опитування, тестування, перевірка роботи, ситуаційні завдання	
<p>Хоровий спів як синкретичне мистецтво, що органічно поєднує літературно- поетичну і музичну творчість. Поняття про вокально-хорову дикцію як навички осмисленої, грамотної вимови слів (складів) у співі.</p> <p>Силабо-тонічна система віршобудови (основні розміри), тонічна віршобудова, рима, характер вимови тексту у співі - розспів, декламація, вокалізація, скоромовка як класифікація літературно-текстового матеріалу, що використовується у хоровій музиці. Дві сторони роботи над літературним текстом в хорі (сміслово і технічна), що вимагає знань і розуміння загального змісту літературного (канонічного) тексту, виявлення співвідношення стилю музики і фактури хорового твору із змістом літературного тексту, декламаційного начала в роботі над текстом у хоровому співі. Зв'язок дикційних навичків з вокально-співацькими, значення і роль голосних (необхідність однотипного їх формування) та приголосних звуків (їх вплив на формування голосних) як необхідна умова виразної вимови тексту.</p> <p>Поняття про орфоепію та встановлення логіки поетичної фрази і окремого слова. Іншомовні тексти. Знання їх змісту (переклад) та виразно-сміслової вимови.</p> <p>Безтекстовий хоровий спів як вокалізація затуленим ротом, на певний голосний звук, склад тощо. Способи та прийоми удосконалення вокально-хорової техніки.</p> <p>Осмилення синкретичної єдності музики і літературного змісту, силабо- тонічної і тонічної системи віршобудови, характеру вимови тексту у співі - як розспів, декламація, вокалізація, скоромовка, орфоепії та логіки вибудови поетичної фрази і окремого слова шляхом удосконалення навичків роботи над</p>	5	самостійна	Самостійна робота: з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату; вирішення завдань	

<p>смісловою і технічною сторонами літературного тексту, що в свою чергу вимагає знань і розуміння загального змісту музики і поезії, виявлення співвідношення стилю і фактури хорового твору із змістом поетичного вірша, декламаційного начала в роботі над текстом у хоровому співі;</p> <p>Осмилення ролі голосних та необхідність однотипного їх формування і приголосних звуків та їх вплив на формування голосних, що є необхідною умовою виразної вимови тексту; Визначення зв'язків дикційних прийомів з вокально-співацькими навичками;</p> <p>Опрацювання змісту (переклад) та виразно-сміслової вимови іншомовних текстів.</p>				
<p><i>Тема 1.3. Способи та прийоми удосконалення вокально-хорової техніки.</i></p> <p>Вокально-хорова техніка, як міра володіння співацьким голосом в основі якої наявні:</p> <p>способи та прийоми співацького дихання як темброво-інтонаційного;</p> <p>атака звуку - м'яка, тверда, придихова; звукоутворення як виконавський засіб хорового співу; звукоформування як культура та естетика хорового вокалу; звуковедення як інтонаційне сполучення співацьких звуків, злиття їх у мотиви, фрази, речення, періоди, що розрізняється за способами та прийомами.</p> <p>Способи вокально-хорового дихання: повне дихання, що береться перед початком співу або на паузах, напівдихання - між мотивами, музичними фразами, ланцюгове - почергове дихання хористами; прийоми: вдих (короткий, активний в залежності від характеру і темпу твору і разом з тим ненапружений) - затримка (як фіксація вдиху на діафрагматичній опорі, що в свою чергу організує чітку і синхронну атаку звуку) - видих (як фактор атаки та звукодобування); атака звуку, м'яка - коли момент початку звуку</p>	4	лекція	Опитування, тестування, перевірка роботи, ситуаційні завдання	
	5	самостійна	Самостійна робота: з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату; вирішення завдань	

<p>збігається з переходом зв'язок до голосового положення, причому останні змикаються не щільно, тверда - коли перед атакою голосові зв'язки щільно зімкнуті і натиск повітря, що проходить між них призводить до коливання, придихова - коли проходження видихаючого повітря випереджає коливання голосових зв'язок; звукоутворення - сукупність дихального та голосового апаратів (трьохфазність вокального дихання та коливання голосових зв'язок), що керуються центральною нервовою системою, вібратори (пружні м'язи-зв'язки, які вібрують із звуковою частотністю і наповнюють його обертонами), резонатори (лобова та гайморова пазухи, ротова порожнина (верхнє піднебіння, зуби), кістки обличчя, щелепи, гортань, грудна клітина, ключиці), що визначають необхідність використання в процесі співу потрібних реєстрів (грудний, головний, мішаний (мікст)) як частин діапазону голосу, позначених єдністю тембру на основі звуковидобування); звукоформування, що визначається мірою володіння вокально-хоровим диханням, виразністю тембру (забарвлення звука) хорових партій та хору в цілому, манерою хорового співу (округлення та прикриття звуку), виразністю дикції та артикуляції, засобами звуковедення, наявністю тембрового вокального слуху у виконавців, стилістичною ерудованістю, культурою та художньою естетикою хористів; звуковедення: legato як плавний, рівний перехід від звука до звука, виразне, пластичне відтворення музичних структур позначене єдністю нюансу, тембру для даного фрагменту мелодії незалежно від темпу, характеру твору; staccato (іт.- уривчасто, відокремлено) як чітке, гранично гостре відокремлення звуків при активній артикуляції де приголосні вимовляються коротко і відносяться до наступного складу</p>				
--	--	--	--	--

слова; non legato (іт.- не зв'язно, не злито), що характеризується розмежуванням звуків мелодії при збереженні їх безперервності.				
<p><i>Тема 1.4. Практичні основи роботи над хором як системою співвідношень типових звуковисотних інтервалів.</i></p> <p>Хоровий стрій як система звуковисотних відношень у мелодичному (горизонтальному) та гармонічному (вертикальному) видах. Принципи інтонування мажорного та мінорного звукорядів. Принципи інтонування хроматичних та діатонічних інтервалів: півтонів, великих, малих, збільшених та зменшених інтервалів у висхідному та низхідному положеннях у горизонтально-мелодичному строї. Принципи інтонування у одночасному звучанні інтервалів, окремо взятих акордів (мажорних та мінорних, збільшених та зменшених тризвуків, септакордів та нонакордів у всіх різновидах), акордових сполук (в ладових та поліладових системах) у вертикально-гармонічному строї. Особливості інтонування мелодичних та гармонічних інтервалів у натуральному (зонному) та темперованому строях.</p> <p>Хоровий унісон як важливий чинник якості й чистоти хорового інтонування.</p> <p>Октавний унісон як з'єднання в одночасі однакових звуків в різних октавах. Зв'язок інтонування з вокально-наспівними навичками. Камертон та його види. Еталон висоти сучасного камертону.</p> <p>Принципи задавання тону для всіх мажорних і мінорних тональностей голосом від звуків “ля” та “до”.</p> <p>Інтонування мажорного і мінорного звукорядів, ладів народної музики, тетракордів; інтонування діатонічних, хроматичних та характерних інтервалів (зб.4, зм.5); досягнення якості та чистоти хорового інтонування в октавному унісоні; інтонування вузьких та широких інтервалів, мажорних і</p>	4	лекція	Опитування, тестування, перевірка роботи, ситуаційні завдання	
	5	самостійна	Самостійна робота: з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату; вирішення завдань	

<p>мінорних, збільшених і зменшених тризвуків та їх обернень, септакордів, нонакордів та їх обернень, акордових сполук в ладових та поліладових системах у вертикально- гармонічному строї; Інтонування альтерованих акордів при відхиленнях та модуляціях; Засвоєння принципів виконання акордів як найбільш розповсюдженої основи гармонічної фактури: абсолютна одночасність звуків акорду, однаковість сили звучання і тембру, більш голосний, повнозвучний нижній звук, що визначає гармонічну функціональність акорду. Гра на фортепіано та спів автентичних, плагальних, фригійських, перерваних, повних, неповних, довершених, недовершених кадансів як наприклад: Т - III - II6/5-Д7-Т-УП,-, И4/з - Д - Т - II6/5 - К 6/4 - Д7-Т; Усвідомлення залежності інтонування від вокально-хорових навичок як дихання, звукоформування, звуковедення, вокальної позиції; Опрацювання способів та прийомів настройки хору під камертон.</p>				
<p><i>Тема 1.5. Методи досягнення хорового ансамблю як художньої єдності всіх компонентів хорової звучності.</i> Хоровий ансамбль як спільне злагоджене виконання музично-хорових творів, художня єдність, повна узгодженість всіх компонентів хорового звучання. Характерні особливості хорового ансамблю: природний, що утворюється при однакових теситурних умовах, поєднанні регістрів кожної з хорових партій; штучний - при наявності різних теситурних умов, що призводить до використання в одночас різних регістрів; частковий, що стосується кожної хорової партії окремо взятої і передбачає повну злагодженість унісонного звучання; загальний - узгодженість між собою всіх хорових партій; вокально-тембровий, унісонний,</p>	4	лекція	Опитування, тестування, перевірка роботи , ситуаційні завдання	
	5	самостійна	Самостійна робота: з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату; вирішення завдань	

<p>гармонічний, поліфонічний, ритмічний, динамічний. Ансамблі хору та солістів, хору та інструментального супроводу, як різновиди хорового ансамблю. Кількісне та якісне співвідношення між хоровими партіями. Ансамбль у хорі a'cарреіа, ансамбль хору з солістами, ансамбль хору та інструментального супроводу як умови хорового ансамблю. Тембр співацького голосу та хору в цілому, інтонаційний, метро-ритмічний, темповий (агогічний), динамічний, дикційно-артикуляційний стрій як компоненти хорового ансамблю. Мелодико-гармонічна, гомофонно-гармонічна, гармонічна фактура, підголоскова, імітаційна, контрастна поліфонія та їх теситурні умови як фактори впливу на ансамбль хору.</p>				
<p><i>Тема 2.1. Принципи моделювання художнього образу та практичної роботи.</i></p> <p>Всебічне ознайомлення з хоровою партитурою, здійснення вокально-хорового аналізу, складання уяви про модель «виконавської партитури», визначення природи співацького голосу, віднаходження рівню емоційної напруги художнього твору на основі якого слід створити власну інтерпретацію, внутрішня організація та узгодженість керуючих і регулюючих дій диригента - переконуючого творчопсихологічного впливу на вирішення художньо-творчих та виконавсько-технічних питань, як методологічні принципи моделювання художнього образу та практичної роботи, як головні чинники самопідготовки.</p> <p>Моделювання, що включає уяву про те, як саме хормейстер донесе свої творчі наміри, тобто віднайде спосіб передачі інформації, котрим він скористається в спілкуванні на другому етапі - інформування та в подальшій їх реалізації з творчими партнерами з метою заощадження розумових і фізичних сил за</p>	4	лекція	Опитування, тестування, перевірка роботи, ситуаційні завдання	
	5	самостійна	Самостійна робота: з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату; вирішення завдань	

<p>короткий термін часу роботи з хором.</p> <p>Ознайомлення з хоровою партитурою, яке передбачає не лише слухове проникнення у всі деталі музичного, літературного чи канонічного текстів і уміння проаналізувати хоровий твір, але й розуміння стилістичних особливостей музики і поезії, уміти визначити їх місце в культурно-історичному контексті, їх значимість та ідейно-естетичну спрямованість на виховання суспільства;</p> <p>Здійснення вокально-хорового аналізу де визначається діапазон хорових партій та хору в цілому, теситурні умови, моделюється використання регістрів та створення резонаторних умов, опрацьовується модель звучання (характер звуковедення, динаміка, темброві характеристики), технічні прийоми (темп, ритм, штрихи, вокально-хорова дикція та артикуляція), засоби художньої виразності як компоненти хорової звучності (хоровий ансамбль, стрій, чистота інтонування);</p> <p>Складання уяви про «виконавську партитуру» в моделі, якої враховуються всі специфічні виконавські прийоми, всі труднощі, що можуть виникнути у виконавців;</p> <p>Визначення природи співацького голосу, відчуття особливої організованості, властивої співацькому зусиллю, розуміння і знання принципів вокально-хорового дихання, активної фонації, властивостей тієї чи іншої атаки звуку, звукоутворення та звукоформування;</p> <p>Віднаходження рівню емоційної напруги художнього твору на основі якого слід створити власну інтерпретацію, визначившись якими засобами це звучання буде досягнуте;</p> <p>Організація та узгодженість внутрішніх керуючих і регулюючих дій диригента як переконуючого творчо-психологічного впливу на вирішення художньо-творчих та</p>				
--	--	--	--	--

<p>виконавсько-технічних питань, способу самовираження через кодову систему невербальної мови (поліфункціональність диригентських жестів, міміка тощо).</p>				
<p><i>Тема 2.2. Методичні закономірності роботи над хоровим твором a'capella.</i> Засвоєння вокально-технічної сторони та робота над створенням музично-художнього образу, що лежить в основі роботи з хором визначальним фактором якої взаємопов'язаність обох аспектів. Розучування матеріалу з окремими виконавцями, групами (в тому числі по партіях) та хором в цілому як основні напрямки вивчення хорової партитури. Апробація практичних виконавських навичків хористів, контролювання та корегування їх творчих дій з метою досягнення злагодженого виконання у частковому та загально-хоровому звучанні, підготовка квартетів, дуетів та окремо взятих солістів для виконання фрагментів хорових творів циклічної форми (меса, кантата, сюїта) як принципи індивідуальної роботи. Опрацювання часткового - унісонного чи октавно-унісонного ансамблю при роботі з партіями, підпорядкування верхніх обертонів нижнім зважаючи на закономірності обертонових фізичних властивостей звука як необхідної закономірності вироблення в хорі злагодженого ансамблю, подолання тих чи інших виконавських труднощів з метою заощадження часу на загально-хорових репетиціях як принципи роботи з групами хору. Опрацювання компонентів хорової звучності - вокально-хорової техніки як міри володіння співацьким голосом, хорового строю як закономірностей інтонування в горизонтальному та вертикальному положеннях в натуральному (зонному) строї та хорового ансамблю як органіки звучання в цілому, форми, фактури,</p>	4	лекція	Опитування, тестування, перевірка роботи, ситуаційні завдання	
	5	самостійна	Самостійна робота: з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату; вирішення завдань	

<p>тематизму, ладових, поліладових, тональних та атональних побудов, модуляцій та відхилень, співставлень, метру, темпо-ритму, агогічних особливостей, характерів звуковедення, інтерпретаційної варіантності як поліфункціональної та багатогранної системи виражальних засобів, виховання співацької культури, тембрового слуху та витонченого художньо-естетичного смаку як принципи роботи на загально-хорових заняттях. Вивчення нотного і літературного тексту;</p> <p>Робота над елементами вокально-хорової техніки як співацьким диханням та його дисципліною (вдих-затримка-видих), атакою звуку - м'якою, твердою чи придиховою, звукоформуванням та його якісною тембровою стороною як визначальним чинником професіоналізму, вокально-хоровою дикцією та артикуляцією з розумінням закономірностей орфоєпії, звуковеденням (<i>legato</i>, <i>non legato</i>, <i>staccato</i>), метроритмічними особливостями партитури;</p> <p>Робота над закономірностями інтонування у мелодичному строї особливостями якого є горизонтальне вираження звукових сполук - мотив, фраза, речення, період у ладових, поліладових та атональних структурах;</p> <p>Робота над мелодико-гармонічним, гомофонно-гармонічним та гармонічним строєм як найбільш строгою системою інтонування з дотриманням основоположних принципів вибудови вертикалі особливостями якої є підпорядкування верхніх обертонів нижнім, виявленням константи акорду, основного, головного та терцового звуку як визначальника ладового нахилу;</p> <p>Робота над поліфонічною фактурою та її різновидами з метою досягнення виразності проведення тематичного матеріалу у головних та побічних партіях, імітацій, підголосків, рельєфності контрапункту;</p>				
--	--	--	--	--

<p>Робота над досягненням єдиноманерності звукоформування, тембрової виразності, збалансованості звучання, хорової органіки, метро-ритмічної організації, що являються чинниками хорового ансамблю як методи досягнення вокально-технічної виразності, котрі здебільшого виступають і як засобами художньої виразності до якої слід також віднести: вокальність літературного тексту, використання неповного складу хору, співставлення, відокремлювання, поступове введення, перехреснування, дублювання хорових груп або партій, колористичні засоби як прийоми хорового письма, загальний характер музики твору в цілому та його частин, темповий план та агогіку, динаміку, специфічні виконавські засоби викликані особливостями жанру та форми твору, дотримання безперервності розвитку, деталізації, подрібленої періодичності як виконавського принципу, фразування у контексті музичного і літературного смислу, виділення загальної та частинних динамічних і смислових кульмінацій.</p>				
<p><i>Тема 2.3. Закономірності роботи над хоровим твором з супроводом.</i> Закономірності роботи над твором з супроводом, що передбачають: аналіз музичного викладу твору, художньо-образного змісту, композиторського стилю письма; осмислене опрацювання хорової партитури та її всіх складових; визначення складу оркестру, аналіз викладу симфонічної партитури, оркестрової фактури; осмислення способів та прийомів звукодобування та виконавської техніки гри на окремих інструментах; аналіз нотного тексту окремих оркестрових груп, технічних засобів виразності; визначення способів викладу тематизму у фактурній залежності горизонтального та вертикального</p>	4	лекція	Опитування, тестування, перевірка роботи, ситуаційні завдання	
	5	самостійна	Самостійна робота: з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату; вирішення завдань	

<p>зрізів партитури; осмислення штрихів у хоровому і оркестровому викладах та їх співставлення; виявлення констант виражальних засобів, пріоритетів тих чи інших виконавських груп охоплюючи при цьому в цілому хорову та інструментальну фактури як єдину органічну музичну тканину; аналіз динамічного напруження оркестрового та хорового звучання; осмислення технології проведення основного тематичного матеріалу у поліфонічних та мішаних фактурах як у горизонтальних так і вертикальних вимірах; визначення метро-ритмічного пульсу в хорі з ведучою ритмічною лінією в оркестрі; налагодження контакту з концертмейстером учбового хору як узгодженість дій диригента в творчому процесі; осмисленого опрацювання як хорової партитури, так і музичного матеріалу викладеного в партії роялю чи оркестрі, особливо в тих випадках, коли інструментальний супровід не зводиться до простого дублювання хору чи його гармонічної підтримки, а виявляє рівнозначний тематичний матеріал, де необхідно виявити саме суттєве, охоплюючи в цілому хорову та інструментальну фактури як єдину органічну музичну тканину; динамічного збалансування оркестрового та хорового звучання, органічної єдності у гармонічно-фактурному викладі опираючись на низькі обертони; технології виявлення основного тематичного матеріалу у поліфонічних та мішаних фактурах; координації метро-ритмічного пульсу в хорі з ведучою ритмічною лінією в оркестровому викладі для чого необхідно встановити психологічно-творчий контакт з концертмейстером хору чи з інструменталістами.</p>				
<p><i>Тема 2.4. Інтерпретація хорових творів як художнє втілення музичних образів та способ</i></p>	4	лекція	Опитування, тестування, перевірка роботи, ситуаційні завдання	

<p><i>реалізації творчих задумів.</i></p> <p>Музична інтерпретація як фундаментальна операція художнього мислення диригента та виконавців в цілому, як процес звукової реалізації нотного тексту та надання сенсу музичним образам. Виконання музично-хорового твору як синтез музично-виразного потенціалу та інтерпретаційного розуміння виконавцями змісту закладеного у хоровій партитурі. Залежність інтерпретації від ідейно-образного задуму, естетичних принципів школи чи напрямку, до яких належить виконавець, його індивідуальних виконавських особливостей. Художньо-творче обдарування, гострий розум, достеменно володіння мистецтвом диригування як поліфункціональною системою керуючих і регулюючих дій, педагогічний хист і комунікативні здібності як компоненти колективного характеру музикування, висока міра реактивності, пристрастність, творче натхнення, що в поєднанні та взаємопроникненні при наявності виконавської волі складають творчу індивідуальність хорового диригента як інтерпретатора. Неоднаковість виконавських індивідуальностей, що створює і неоднозначність виконавських традицій.</p> <p>Оригінальність, вірність виконання як проблеми автентичності у музичній інтерпретації хорової музики. Виконавська традиція не як унаслідований секрет, народженим і даним світу композитором одночасно з твором, а як традиція, що створюється в процесі живої виконавської практики і не може бути єдиною, канонізованою.</p> <p>Теоретичне заглиблення в проблеми стилів та виконавських традицій, що саме по собі ще не сприяє остаточному виробленню виконавських критеріїв, а є лише необхідним фундаментом для цього. Здібність та вміння диригента найбільш повно і вірно</p>	5	самостійна	<p>Самостійна робота: з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату; вирішення завдань</p>	
--	---	------------	--	--

<p>реалізувати у живому звучанні творчий задум композитора шляхом ретельно проведеної передрепетиційної і репетиційної роботи у напрямках засвоєння вокально - технічної сторони та створення художнього образу, як запорука успіху виконавської інтерпретації та її високих художніх результатів.</p>				
<p><i>Тема 2.5. Генеральна репетиція та концертне виконання твору як довершеність процесу роботи над хоровою партитурою.</i> Генеральна репетиція, що передбачає: внесення додаткової інформації щодо інтерпретаційної варіантності хорової музики; узгодження та удосконалення диригентом своїх керуючих та регулюючих дій в основі яких система ауфтактів - випереджальних інформативних чинників творчих уяв диригента спрямованих до виконавців та перевтілених у нову якісну форму і зміст на підставі колективно вироблених спільних дій творчого акту; чітке визначення концертної програми вибудованої за тематикою чи контрастно співставленими хоровими номерами з врахуванням відповідного тонального плану для полегшення перенастроїки виконавців в ту чи іншу тональність, драматургічного, динамічного розвитку тощо. Концертне виконання як необхідна складова навчання та виховання в процесі якого акумулюється весь творчий потенціал виконавців, проявляється довершеність роботи «Хорового класу» по створенню художніх цінностей, здійснюється акт самовираження та реалізації творчих потреб. Підготовка реклами концерту як культурно-мистецького заходу (афіші, програмки, висвітлення через засоби масової інформації), апробація сцени та її атрибутів (акустичні умови, станки, рояль, пюпітр, світло), здійснення</p>	2	лекція	Опитування, тестування, перевірка роботи , ситуаційні завдання	
	7	самостійна	Самостійна робота: з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату; вирішення завдань	

контролю за сценічним виглядом колективу та наявності хорових партитур, створення психологічного настрою та акумулювання творчого потенціалу в колективі, розспівка та настройка хору, вихід на сцену у визначеному порядку (хор, концертмейстер, солісти, диригент, а при залученні оркестру перший вихід за ним) як естетична норма сценічної поведінки, завдання тону та нормативна настройка хору як “інструменту” в ту чи іншу тональність виконуваних творів згідно тонального плану концертної програми, художнє втілення музичних образів на основі вдосконалених вокально-технічних виконавських засобів виразності, вироблених на репетиціях, при наявності зібраного, вольового та впевненого стану диригента та відповідного емоційно-творчого “хвилювання” у всіх виконавців як методологічні принципи здійснення концертного виступу.				
	90		Всього: 100*0,25	25
Вид підсумкового контролю:	Іспит	Форма контролю	Тести	75
			Загальний підсумок	100

Технічне і програмне забезпечення

Ноутбук, персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет, для комунікації та опитувань; виконання домашніх завдань; виконання завдань самостійної роботи; проходження тестування (поточний, рубіжний, підсумковий контроль).

Програмне забезпечення Microsoft Word, Microsoft Power Point, Sibelius, Sound Forge PRO для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Академічне хорове мистецтво України (Історія, теорія, практика, освіта) : кол. монографія / [ред.-упоряд. О. М. Лігус] ; МОН України [та ін.]. – Київ : Ліра-К, 2017. – 220 с.
2. Антонюк В. Г. Постановка голосу : навч. посібник / В. Г. Антонюк. – Київ : Українська ідея, 2000. – 68 с.
3. Афонченко М. М. Читання хорових партитур : методичні вказівки / М. М. Афонченко. – Рівне, 1991. – 49 с.
4. Байкін В. Л. Словник хормейстера : посібник / В. Л. Байкін. – Київ, 2012. – 31 с.
5. Бенч-Шокало О. Г. Український хоровий спів : актуалізація звичаєвої традиції :

- навч. посібник / О. Г. Бенч-Шокало. – Київ : Укр. Світ, 2002. – 439 с.
6. Богданова Т. С. Основы хороведения : учебное пособие / Т. С. Богданова. – Минск : БГПУ, 2009. – 132 с.
 7. Бриліна В. Л. Вокальна професійна підготовка вчителя музики : метод. посібник / В. Л. Бриліна, Л. М. Ставінська ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України. – Вінниця : Нова Книга, 2013. – 96 с.
 8. Велиахметова А. Н. Практические основы хорового дирижирования. Практические основы чтения хоровых партитур : конспект лекцій / А. Н. Велиахметова. – Казань : КФУ, 2014. – 161 с.
 9. Гнидь Б. П. Історія вокального мистецтва : підручник / Б. П. Гнидь ; М-во культури і мистецтв України, НМАУ України ім. П. І. Чайковського. – Київ : НМАУ, 1997. – 320 с.
 10. Гобдич М. М. Хоровий клас (творчий колектив) : метод. вказівки з виконання практич. занять / М. М. Гобдич, Н. О. Якобенчук, І. Є. Лебедкіна ; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – Київ : Ліра-К, 2017. – 42 с.
 11. Грицюк О. Ю. Читання хорових партитур : практикум / О. Ю. Грицюк ; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – Київ : Ліра-К, 2017. – 40 с.
 12. Гулеско І. Національний хоровий стиль : навч. посібник / І. Гулеско. – Харків : ХДК, 1994. – 108 с.
 13. Далецкий О. В. Обучение певца-любителя : учеб. пособие / О. В. Далецкий. – Москва, 1990. – 75 с.
 14. Дем'янюк Н. Ю. Хрестоматія з диригування хором : навч. посібник Ч. II / Н. Ю. Дем'янюк. – Полтава, 2009. – 151 с.
 15. Дмитриевский Г. А. Хороведение и управление хором / Г. А. Дмитриевский. – Москва : Лань, 2007. – 112 с.
 16. Дорофєєва В. Ю. Теоретичні аспекти сучасної української музики : монографія / В. Ю. Дорофєєва ; МОН України [та ін.]. – Київ : Ліра-К, 2017. – 188 с.
 17. Живов В. Исполнительский анализ хорового произведения / В. Живов. – Москва : Музыка, 1987. – 95 с.
 18. Живов В. Л. Хоровое исполнительство. Теория. Методика. Практика : учеб. пособие / В. Л. Живов. – Москва : Владос, 2003. – 272 с.
 19. Заболотний І. П. Основи хорознавства : навч. посібник / І. П. Заболотний. – Суми : Мрія-1, 2016. – 180 с.
 20. Зиновьева Л. П. Вокальные задачи аутфакта в хоровом дирижировании / Л. П. Зиновьева. – СПб. : Композитор, 2007. – 152 с.
 21. Казачков, С. А. Дирижер хора – артист и педагог / С. А. Казачков ; Казан. гос. консерватория. – Казань, 1998. – 308 с.
 22. Каюков В. А. Дирижер и дирижирование / В. А. Каюков. – Москва : ДПК Пресс, 2014. – 214 с.
 23. Коломоєць О. М. Хорознавство : навч. посібник / О. М. Коломоєць. – Київ : Либідь, 2001. – 168 с.
 24. Кузнецов Ю. М. Практическое хороведение / Ю. М. Кузнецов. – Москва : Спутник, 2009. – 362 с.
 25. Кушка Я. С. Методика навчання співу : посібник з основ вокальної майстерності / Я. С. Кушка. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. – 288 с.
 26. Леснік О. С. Особливості художньо-педагогічного аналізу музичного твору в системі підготовки хормейстера / О. С. Леснік // Науковий часопис

- Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. – Київ : НПУ, 2004. – Вип. 1(6). С. 96-101.
27. Мархлевський А. Ц. Практичні основи роботи в хоровому класі / А. Ц. Мархлевський. – Київ : Музична Україна, 1986. – 96 с.
28. Маслій К. С. Виховання голосу співака : навч. посібник / К. С. Маслій. – Рівне : Ліста, 1996. – 120 с.
29. Методичні рекомендації та програма з курсу «Практикум викладання диригентсько-хорових дисциплін» / укладачі О. В. Васильєва, А. В. Соколова, І. І. Мартиненко, В. В. Тушева. – Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2011. – 45 с.
30. Можайкіна Н. С. Методика викладання вокалу. Хрестоматія : [навч. посібник] / Н. С. Можайкіна. – Київ : Ліра-К, 2016. – 215 с.
31. Музичне мистецтво України (питання історії, питання педагогіки, питання виконавства, музичне мистецтво в творчих персоналіях) : колективна монографія / заг. ред. Н. М. Кречко. – Київ : Ліра -К, 2020. – 204 с.
32. Ольхов К. А. Теоретические основы дирижерской техники / К. А. Ольхов. – Ленинград : Музыка, 1990. – 199 с.
33. Орлова Н. П. Хорове диригування : навч.-метод. посібник / Н. П. Орлова. – Київ : КДУКМ, 2000. – 147 с.
34. Осеннева М. С. Хоровой класс и практическая работа с хором : учеб. пособие / М. С. Осеннева, В. А. Самарин. – Москва : Академия, 2003. – 192 с.
35. Основи хорового диригування : навч. посібник / [уклад. О. В. Прокулевич] ; МОН України [та ін.]. – Умань, 2016. – 140 с.
36. Парфентьева І. П. Хоровий клас як основа формування професійнопедагогічної культури студентів спеціальності «Музика» [збірник наукових праць] / Ірина Петрівна Парфентьева // Науковий вісник Миколаївського державного університету. Педагогічні науки. – Миколаїв : МДУ, 2008. – Вип. 20. – С. 154-159.
37. Петрушенко С. О. Формування технічних навичок в класі хорового диригування / С. О. Петрушенко, Г. Г. Васильєва. – Миколаїв, 1998. – 48 с.
38. Романовский Н. В. Хоровой словарь / Н. В. Романовский. – М. : Музыка, 2005. – 230 с.
39. Самарин В. Хороведение и хоровая аранжировка : учеб. пособие / В. Самарин. – Москва : Академия, 2002. – 352 с.
40. Семенюк В. О. Хоровая фактура. Проблемы исполнительства. – Москва : Композитор, 2008. – 328 с.
41. Сенченко Л. Формування хорового мислення диригента / Л. Сенченко. – Рівне : РДК Ліста, 1998. – 128 с.
42. Сивизьянов А. С. Проблема мышечной свободы дирижера хора. / А. С. Сивизьянов. – Москва : Музыка, 1983. – 55 с.
43. Словарь музыкальных терминов / сост. Е. А. Яных. – М. : АСТ; Донецк : Агата, 2009. – 320 с.
44. Смирнова Т. А. Хорознаводство (Історія, теорія, методика) : навч. посібник / Т. А. Смирнова ; МОН України [та ін.]. – Вид. 3-тє, допов. – Харків : Федорко, 2018. – 212 с.
45. Стулова Г. Хоровой класс / Г. Стулова. – Москва, 1988. – 126 с.
46. Фах диригування : практикум для фак. муз. мистецтва спеціалізації хорове диригування / Київ. нац. ун-т культ. і мистец., Ф-т муз. мистец. каф. академ.

- хорового мистец. ; ред.-упоряд. Н. М. Кречко. – Київ : Ліра-К, 2017. – 140 с.
47. Шамина Л. Работа с самодеятельным хоровым коллективом / Л. Шамина. – Москва, 1988. – 175 с.
48. Якобенчук Н. О. Диригентсько-хоровий практикум (академічний хор) : практикум / Н. О. Якобенчук, А. М. Карпінєць, Н. М. Комаренко. – Київ : Ліра-К, 2017. – 56 с.

Допоміжна

1. Андреева Л. М. Методика преподавания хорового дирижирования / Л. М. Андреева. – Москва : Музыка, 1969. – 120 с.
2. Анисимов А. И. Дирижёр–хормейстер : творч.–метод. зап. / А. И. Анисимов. – Ленинград : Музыка, 1976. – 159 с.
3. Асафьев Б. В. О хоровом искусстве / Б. В. Асафьев. – Л. : Музыка, 1980. – 215 с.
4. Безбородова Л. А. Дирижирование : учеб. пособие / Л. А. Безбородова. – Москва : Просвещение, 1990. – 159 с.
5. Бормотов В. Н. Дирижер-аккомпаниатор : пособие / В. Н. Бормотов. – Гродно : ГрГУ, 2007. – 146 с.
6. Гулеско И. И. Хоровая литература. Новые жанрово-стилевые процессы в хоровой музыке 60-80-х гг. : учеб. пособие / И. И. Гулеско. – Харьков, 1991 – 90 с.
7. Ержемский Г. Л. Психология дирижирования: Некоторые вопросы исполнительства и творческого взаимодействия дирижера с музыкальным коллективом / Г. Л. Ержемский. – М.: Музыка, 1988. – 80 с.
8. Иванов-Радкевич А. П. О воспитании дирижера / А. П. Радкевич. – Москва: Музыка, 1997. – 78 с.
9. Казачков С. А. От урока к концерту / С. А. Казачков. – Казань : Казанский университет, 1990. – 343 с.
10. Колесса М. Ф. Основы техніки диригування / М. Ф. Колесса. – Київ : Музична Україна, 1981. – 198 с.
11. Колесникова Н. А. Основы теории и методики обучения дирижированию : учеб.- метод. пособие / Н. А. Колесникова ; Владим. гос. ун-т. – Владимир : ВлГУ, 2012. – 351 с.
12. Кондрашин К. Мир дирижера. Технология вдохновения / К. Кондрашин. – Ленинград : Музыка, 1976. – 192 с.
13. Краснощеков В. Технические и художественные приемы работы с самодеятельными хорами : учеб. пособие / В. Краснощеков. – Москва : Музыка, 1980. – 84 с.
14. Кузнецов Ю. М. Экспериментальные исследования эмоциональной выразительности хора / Ю. М. Кузнецов. – Москва, 2007. – 198 с.
15. Лащенко А. П. Хоровая культура: аспекты изучения и развития / А. П. Лащенко. – Київ : Музична Україна, 1989. – 136 с.
16. Левандо П. П. Хоровая фактура / П. П. Левандо. – Москва : Музыка, 1984. – 124 с.
17. Малько Н. А. Основы техники дирижирования / Н. А. Малько. – Санкт-Петербург : Композитор, 2015. – 252 с.
18. Мартинюк А. К. Диригування : навч. посібник / А. К. Мартинюк. – Мелітополь, 1996. – 125 с.
19. Маталаев Л. Основы дирижерской техники : метод. пособие / Л. Маталаев. –

- Москва : Сов. композитор, 1986. – 208 с.
20. Медынь Я. Г. Методика преподавания дирижерских дисциплин / Я. Г. Медынь. – Москва : Музыка, 1989. – 135 с.
 21. Молдавин М. И. Народный підголосковий спів / М. И. Молдавин. – Москва : Музична Україна, 1980. – 86 с.
 22. Мусин И. А. Язык дирижерского жеста / И. А. Мусин. – Москва : Музыка, 2006. – 232 с.
 23. Огороднов Д. Е. Музыкально-певческое воспитание детей в общеобразовательной школе / Д. Е. Огороднов. – Киев : Музична Україна, 1989. – 165 с.
 24. Поляков О. И. Язык дирижирования / О. И. Поляков. – Київ : Музична Україна, 2007. – 95 с.
 25. Ушкарев А. Основы хорового письма : учебник / А. Ушкарев. – 2-е изд. – Москва : Музыка, 1986. – 231 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Богданова Т. С. Основы хороведения [Электронный ресурс] : учебное пособие / Т. С. Богданова. – Режим доступа : https://www.studmed.ru/bogdanova-ts-osnovy-horovedeniya_1bae8730ede.html. – Название с экрана.
2. Осеннева М. С. Хоровой класс и практическая работа с хором [Електронний ресурс] : учеб. пособие / М. С. Осеннева, В. А. Самарин. – Режим доступа : <https://urait.ru/search?words=%D0%BE%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D0%B5%D0%B2%D0%B0>. – Назва. з екрана.
3. Прокулевич О. В. Основы хорового диригування [Електронний ресурс] : навчальний посібник / [уклад. Оксана Валеріївна Прокулевич]. – Режим доступа : <https://www.twirpx.com/file/2337442/>. – Назва з екрана.
4. Смирнова Т. А. Хорознавство (Історія, теорія, методика) [Електронний ресурс] : навч. посібник / Т. А. Смирнова. – Режим доступа : <https://www.twirpx.com/file/2275890/>. – Назва з екрана.
5. Якобенчук Н. О. Диригентсько-хоровий практикум (академічний хор) [Електронний ресурс] : практикум / Н. О. Якобенчук, А. М. Карпінєць, А. М. Комаренко. – Режим доступа : <http://lira-k.com.ua/preview/12430.pdf>. – Назва з екрана.

Політика вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна Хорознавство передбачає роботу в колективі.

Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин навчання може відбуватись в дистанційному (он-лайн) режимі за погодженням із керівником курсу, з презентуванням виконаних завдань під час консультації викладача.

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.

Ліквідація заборгованості відбувається протягом 1 тижня після встановленого терміну. Завдання, які не виконані у встановлений термін, оцінюються викладачем в межах 50% звичайної оцінки.

Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні Інтернет ресурсів та інших джерел інформації студент повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання.

Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 30%.

У разі виявлення факту плагіату студент отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати завдання.

Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Система оцінювання та вимоги

Ситуація, коли викладач погоджується з прикладом, тому що так простіше недопустима. Усі бали і зведений баланс балів потрібно буде при необхідності пояснювати студентам. Ця система діє за традиційною системою навчання.

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ	ВИД КОНТРОЛЮ	БАЛИ
	присутність на заняттях (при пропусках занять з поважних причин допускається відпрацювання пройденого матеріалу)	за присутність на заняттях максимальна оцінка складає не більше 5 балів і враховується при оцінці за практичну чи самостійну роботу з відповідної теми
	активність студента під час аудиторних занять (засвоєння теоретичних основ будови та фізіології співацького та дихального апаратів; опрацювання способів і прийомів вокально-хорового дихання, атаки звуку, звукоутворення, звукоформування та звуковедення; опрацювання компонентів хорового ансамблю; засвоєння методології моделювання художнього образу; засвоєння принципів моделювання практичної роботи; складання структури-плану музично-теоретичного та хорознавчого аналізу; володіння способами моделювання “виконавської партитури”; засвоєння психологічних факторів внутрішньої організації та узгодженості керуючих і регулюючих дій диригента ; визначення змісту індивідуальної, групової та загально-хорової роботи над хоровими творами; засвоєння методологічних принципів та способів удосконалення вокально-хорової техніки; опрацювання фахової літератури з питань музично-хорової інтерпретації; засвоєння синтезу музично-виразного потенціалу та практичних основ музичної інтерпретації; складання концертних програм згідно визначених способів їх	за активність студента під час аудиторних занять максимальна оцінка складає 100 балів, що у кінці навчального семестру множаться на коефіцієнт 0,25

	формування.)	
РУБІЖНИЙ КОНТРОЛЬ	Контрольна робота 1 (складається у кожному півріччі) Практичне завдання	максимальна оцінка складає 100 балів, виставляється у поточну щотижневу відомість накопичених балів
	Контрольна робота 2. (складається у кожному півріччі) Практичне завдання	максимальна оцінка складає 100 балів, виставляється у поточну щотижневу відомість накопичених балів
	Всього: 100 *0,25	25 балів
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ	Іспит Практичне завдання	75 балів
	Загальна оцінка: Загальна оцінка:75+25	100 балів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
84–89	B	добре	
74–83	C		
66–73	D		
61–65	E	задовільно	
21–60	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно з можливістю повторного складання
0–20	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розробник силябусу
навчальної дисципліни

Шпачинський О. А.

Завідувач кафедри
Силябус затверджено
на засіданні кафедри музичного мистецтва
від 25 травня 2020 року,
протокол № 13

Піхтар О.А.